

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 25. aprīlī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Inguna Radzeviča, senatori Aija Branta un Aivars Uminskis

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar Rīgas Ziemeļu prokuratūras prokurora Riharda Plotkas kasācijas protestu par Kurzemes apgabaltiesas 2025. gada 15. janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Kurzemes rajona tiesas 2023. gada 14. novembra spriedumu

/Persona A/, personas kods /Personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 125. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem 8 mēnešiem un probācijas uzraudzību uz 2 gadiem.

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /Persona A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 125. panta pirmās daļas par smagu miesas bojājuma tīšu nodarīšanu.

[3] Ar Kurzemes apgabaltiesas 2025. gada 15. janvāra spriedumu, iztiesājot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar apsūdzētā /Persona A/ apelācijas sūdzību, Kurzemes rajona tiesas 2023. gada 14. novembra spriedums atcelts daļā par /Persona A/ noteikto sodu.

Apsūdzētais /Persona A/ pēc Krimināllikuma 125. panta pirmās daļas, piemērojot Krimināllikuma 38.¹ panta 2.¹ daļu, sodīts ar probācijas uzraudzību uz 3 gadiem.

[4] Par Kurzemes apgabaltiesas 2025. gada 15. janvāra spriedumu Rīgas Ziemeļu prokuratūras prokurors R. Plotka iesniedzis kasācijas protestu, kurā lūdz atcelt tiesas spriedumu daļā par apsūdzētajam /Persona A/ noteikto sodu un atceltajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Savu lūgumu prokurors pamatojis ar šādiem argumentiem.

Apelācijas instances tiesa, nosakot apsūdzētajam sodu, nav ievērojusi Krimināllikuma 35. un 46. panta nosacījumus, jo par smagu noziegumu, kura rezultātā cietušajam nodarīti dzīvībai bīstami miesas bojājumi, piemērojusi sodu – probācijas uzraudzību –, turklāt noteikusi likumā paredzēto minimālo termiņu. Tiesa nav pamatojusi, kādēļ tā, atsaucoties uz Krimināllikuma Pārejas noteikumu 32. punktu, vienīgo Krimināllikuma 125. panta pirmajā daļā paredzēto pamatsodu – brīvības atņemšanu – aizstājusi ar probācijas uzraudzību, tādējādi

apsūdzētajam piemērojot vieglāku soda veidu, nekā to paredz Krimināllikuma 125. panta pirmās daļas sankcija. Turklāt lemjot par apsūdzētajam nosakāmā soda veidu, tiesa analizējusi vienīgi apsūdzētā personību raksturojošās ziņas, atstājot bez pietiekamas ievēribas izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu. Savukārt lemjot par apsūdzētajam nosakāmā soda mēru, tiesa nav ņēmusi vērā to, ka lietā konstatēts apsūdzētā atbildību pastiprinošs apstāklis – apsūdzētais par krimināllietā būtiskiem apstākļiem ir sniedzis apzināti nepatiesas liecības, sagrozot faktus, norādot uz cietušā uzbrukumu un nepieciešamo aizstāvēšanos, kā arī noliedzot jebkādas sitienus cietušajam. Apsūdzētā atbildību mīkstinošus apstākļus tiesa nav konstatējusi. Nosakot apsūdzētajam vieglāku sodu par likumā paredzēto, turklāt sankcijas minimālajā apmērā, pastāvot atbildību pastiprinošiem apstākļiem un nepastāvot atbildību mīkstinošiem apstākļiem, tiesa nav ievērojusi arī Senāta judikatūrā – 2024. gada 25. aprīļa lēmumā lietā Nr. SKK-18/2024 pausto atziņu, ka vieglāku sodu par likumā paredzēto var noteikt tikai tad, ja ir vairāki atbildību mīkstinoši apstākļi, kā arī 2006. gada 8. februāra lēmumā lietā Nr. SKK-74/2006 pausto atziņu, ka atbildību pastiprinoša apstākļa esība jau pati par sevi nedod iespēju tiesai noteikt panta sankcijā paredzēto minimālo sodu.

Turklāt nosakot probācijas uzraudzību par smaga nozieguma izdarīšanu apstākļos, kad apsūdzētais vispirms mēģināja ierobežot cietušajam iespēju vērsties Valsts policijā, lai informētu par savu tiesību aizskārumu, izraujot viņam no rokām mobilo telefonu un skrienot projām, bet pēc tam četras reizes mērķtiecīgi iesita cietušajam pa seju, nodarot viņam dzīvībai bīstamus miesas bojājumus, tiesa ir radījusi precedentu, kas apsūdzētajam un citām personām var radīt nesodāmības apziņu un iedrošināt veikt līdzīgas prettiesiskas darbības. Šāds sods nesekmēs soda mērķu sasniegšanu. Turklāt, atzīstot, ka apsūdzētais turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus, tiesa nav ņēmusi vērā, ka apsūdzētā atbildību pastiprinošais apstāklis konstatēts sakarā ar viņa darbībām jau pēc inkriminētā nozieguma izdarīšanas, kas ļauj apšaubīt minēto tiesas atzinumu.

Motīvu daļa

[5] Senāts atzīst, ka Kurzemes apgabaltiesas 2025. gada 15. janvāra spriedums ir atceļams daļā par apsūdzētajam /Persona A/ noteikto sodu un atceltajā daļā lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā, bet pārējā daļā apelācijas instances tiesas spriedums ir atstājams negrozīts.

[5.1] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 511. panta otro daļu spriedumam ir jābūt tiesiskam un pamatotam.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 128. panta otrajai daļai to, cik ticamas ir pierādīšanā izmantojamās ziņas par faktiem, izvērtē, aplūkojot visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā.

Savukārt Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesas nolēmuma motīvu daļā norādāms apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, iztiesājot lietu, šīs tiesību normas nav ievērojusi.

[5.2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu, kuru daļā par vainīgumu apelācijas instances tiesa atstājusi negrozītu, apsūdzētais /Persona A/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 125. panta pirmajā daļā paredzētajā noziegumā – smaga miesas bojājuma tīšā nodarīšanā.

Krimināllikuma 125. panta pirmās daļas sankcijā noteikts, ka par šo noziegumu personu soda ar pamatsodu – brīvības atņemšanu uz laiku līdz 7 gadiem – un ar papildsodu – probācijas uzraudzību uz laiku līdz 3 gadiem vai bez tās.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu apsūdzētais /Persona A/ par Krimināllikuma 125. panta pirmajā daļā paredzēto noziegumu tika sodīts ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem 8 mēnešiem un probācijas uzraudzību uz 2 gadiem.

Apelācijas instances tiesa atcēlusi pirmās instances tiesas spriedumu daļā par apsūdzētajam noteikto sodu un taisījusi šajā daļā jaunu spriedumu, ar kuru par Krimināllikuma 125. panta pirmajā daļā paredzēto noziegumu noteikusi apsūdzētajam pamatsodu – probācijas uzraudzību uz 3 gadiem. Nosakot apsūdzētajam šādu pamatsodu, tiesa izmantojusi Krimināllikuma Pārejas noteikumu 32. punktā paredzēto iespēju pamatsodu – probācijas uzraudzību – noteikt arī tām pilngadīgajām personām, kuras noziedzīgu nodarījumu izdarījušas līdz 2024. gada 31. decembrim, bet vēl nav notiesātas.

Krimināllikuma Pārejas noteikumu 32. punkts ar norādi par šādu iespēju papildināts ar 2024. gada 12. decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā”. Šā likumprojekta anotācijā norādīts, ka likumprojekts izstrādāts ar mērķi pilnveidot Krimināllikumā ietvertu pārejas periodu, ar kuru paredzēts atteikties no brīvības atņemšanas soda nosacītas noteikšanas, tās vietā ļaujot piemērot pamatsodu – probācijas uzraudzību (14. Saeimas likumprojekta Nr. 808/Lp14 „Grozījumi Krimināllikumā” [anotācija](#)).

Tas nozīmē, ka Krimināllikumā ietvertajā pārejas periodā personām, kuras noziedzīgu nodarījumu izdarījušas līdz 2024. gada 31. decembrim, bet vēl nav notiesātas, pamatsodu – probācijas uzraudzību – var noteikt vienīgi brīvības atņemšanas soda nosacītas noteikšanas vietā. Turklāt jāņem vērā, ka probācijas uzraudzības nepildīšanas sekas ir mazāk bargas nekā nosacītas notiesāšanas neievērošanas sekas, jo probācijas uzraudzības nepildīšanas gadījumā tiek aizstāts tikai neizciestais soda laiks, savukārt nosacītas notiesāšanas neievērošanas gadījumā notiesātajam tiek izpildīts tam piespriestais brīvības atņemšanas sods pilnā apjomā neatkarīgi no tā, cik ilgu pārbaudes laiku notiesātais bija ievērojis nosacītas notiesāšanas nosacījumus.

Apelācijas instances tiesa, nosakot apsūdzētajam par izdarīto noziegumu pamatsodu – probācijas uzraudzību –, šos apstākļus nav izvērtējusi.

[5.3] Pamatojot pamatsoda – probācijas uzraudzības – izvēli, apelācijas instances tiesa norādījusi, ka: 1) apsūdzētais ir izdarījis ar tiešu nodomu pret cietušā veselību vērstu noziegumu, nodarot cietušajam smagus dzīvībai bīstamus miesas bojājumus sejā; 2) lietā iegūtas ziņas, kas apsūdzēto kopumā raksturo pozitīvi: a) apsūdzētais ir uzskatāms par agrāk nesodītu personu, jo sodāmība par iepriekš izdarīto noziedzīgo nodarījumu ir dzēsta likumā noteiktā kārtībā; b) apsūdzētais strādā; c) apsūdzētā apgādībā ir divi nepilngadīgi bērni; d) no nozieguma izdarīšanas brīža 2020. gada augustā nav ziņu par jauniem kriminālprocesiem; e) tiesas rīcībā nav ziņu par tādām apsūdzētā sociālām novirzēm, kas nelabvēlīgi ietekmētu viņa tiesisko un sabiedrisko apziņu; f) pirmās instances tiesa, nosakot apsūdzētajam sodu brīvības atņemšanas veidā un noraidot iespēju notiesāt apsūdzēto nosacīti, nepamatoti ņēmusi vērā apsūdzētā aizstāvības pozīciju – sava vainīguma neatzīšanu un no tās izrietošo kaitējuma kompensācijas labprātīgu nesamaksāšanu.

Savukārt, ievērojot apsūdzētā personību raksturojošās ziņas, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka: 1) inkriminētais noziegums ar lielu ticamību ir vērtējams kā izņēmums, nevis likumsakarība; 2) soda mērķis ir sasniedzams, neizolējot apsūdzēto no sabiedrības un dodot viņam iespēju būt sociāli noderīgam, turpināt strādāt, gūt ienākumus un samaksāt piedzīto kaitējuma kompensāciju; 3) apsūdzētais ir izvērtējis savas prettiesiskās uzvedības nepieļaujamību.

Ievērojot izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu, apsūdzētā personību raksturojošās ziņas un faktu, ka lietā nav iegūtas apsūdzēto negatīvi raksturojošās ziņas, tiesa guvusi pārliecību, ka apsūdzētais, neizciešot brīvības atņemšanu, turpmāk likumpārkāpumus neizdarīs.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav izvērtējusi visus apstākļus, kuriem ir nozīme, izvēloties apsūdzētajam nosakāmo sodu, bet atsevišķiem atzinumiem nav sniegusi pienācīgu pamatojumu.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa savu atzinumu par iespēju noteikt apsūdzētajam /Persona A/ par izdarīto noziegumu probācijas uzraudzību faktiski pamatojusi tikai ar apsūdzētā personību raksturojošām ziņām, neizvērtējot pārējos sodu ietekmējošos apstākļus, tai skaitā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu. Turklāt arī apsūdzētā personību raksturojošās ziņas tiesa ir izvērtējusi selektīvi, atstājot bez ievērības faktu, ka apsūdzētais /Persona A/ agrāk ir sodīts pēc Krimināllikuma 185. panta pirmās daļas. Lai arī sodāmība par šo noziedzīgo nodarījumu apsūdzētajam likumā noteiktajā kārtībā ir dzēsta, šīs ziņas raksturo apsūdzētā personību, tādēļ tās tiesai pirms atzinuma sniegšanas par apsūdzētā izdarītā nozieguma gadījuma raksturu bija jāizvērtē.

No apelācijas instances tiesas sprieduma satura izriet, ka tiesa, lemjot par apsūdzētajam nosakāmā soda veidu, ir ņēmusi vērā, ka apsūdzētais ir izdarījis ar tiešu nodomu pret cietušā veselību vērstu noziegumu, nodarot cietušajam smagus dzīvībai bīstamus miesas bojājumus sejā. Vienlaikus tiesa nav pamatojusi, kā šādas ziņas sekmē tiesas izvēli noteikt apsūdzētajam sodu probācijas uzraudzības veidā un kā šāds sods sekmēs soda represīvā un preventīvā mērķa sasniegšanu. Turklāt tiesa, raksturojot apsūdzētā izdarīto noziegumu, atstājusi bez ievērības pašas tiesas konstatētos šī noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus, uz kuriem kasācijas protestā norādījis prokurors, proti, to, ka apsūdzētais vispirms mēģināja ierobežot cietušajam iespēju vērsties Valsts policijā, lai informētu par savu tiesību aizskārumu, izraujot viņam no rokām mobilo telefonu un skrienot projām, bet pēc tam četras reizes mērķtiecīgi iesita cietušajam pa seju, nodarot viņam dzīvībai bīstamus miesas bojājumus.

Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka nesamērīgi mīksta soda noteikšana, kas pamatota vienīgi uz vainīgā personību pozitīvi raksturojošu ziņu izvērtējumu, acīmredzami nenasniegs soda mērķi – sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu –, jo šādā gadījumā vainīgā persona netiks pakļauta soda piespiedu ietekmei un ar to saistītajiem ierobežojumiem tādā mērā, kas atbilstu izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturam un radītajam kaitējumam. Šādas situācijas neveicina arī soda prevencijas uzdevumu izpildi, jo nenostiprina ne vainīgās personas, ne citu personu pārliecību par nepieciešamību pildīt likumus un atturēties no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas (*Senāta 2011. gada 8. jūnija lēmums lietā Nr. SKK-24/2011, 12-812003006*).

Tāpat tiesa nav pienācīgi pamatojusi savu atzinumu par to, ka apsūdzētais ir izvērtējis savas prettiesiskās uzvedības nepieļaujamību, atsaucoties vienīgi uz to, ka četru gadu laikā, kopš lietā norisinās izmeklēšana un apsūdzētais atrodas tiesību aizsardzības iestāžu uzmanības lokā, viņš jaunus noziedzīgus nodarījumus nav izdarījis. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka apsūdzētā atbildību pastiprinošais apstāklis konstatēts sakarā ar viņa darbībām jau pēc inkriminētā nozieguma izdarīšanas.

[5.4] Pamatojot iespēju noteikt apsūdzētajam pamatsodu – probācijas uzraudzību – minimālajā likumā norādītajā apmērā, apelācijas instances tiesa norādījusi, ka: 1) sākotnējā vārdiskā konflikta eskalācijas pamatā bija abu – gan apsūdzētā, gan cietušā – sabiedrībā vispārpieņemtām uzvedības normām neatbilstoša savstarpēja saskarsme; 2) sodam jābūt noteiktam laikus.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa, norādot arī uz cietušā vainīgumu sākotnējā vārdiskā konflikta eskalācijā kā pamatu soda noteikšanai apsūdzētajam tā minimālajā apmērā, nav atklājusi, kādas tieši cietušā darbības bijušas par pamatu šādam secinājumam. Uz šādām cietušā darbībām nav norādīts tiesas sniegtajā pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā. Arī soda mēru ietekmējošo apsūdzētā atbildību mīkstinošo apstākli – noziedzīgais nodarījums izdarīts cietušā prettiesiskas vai amorālas uzvedības ietekmē – apelācijas instances tiesa nav konstatējusi.

Tāpat tiesa nav argumentējusi savu atzinumu par soda nenoteikšanu laikus kā pamatu soda noteikšanai apsūdzētajam tā minimālajā apmērā, jo īpaši ņemot vērā pašas tiesas atzinumu, ka Kriminālprocesa likuma 14. pantā norādītā kriminālprocesa pamatprincips – tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā – pārkāpums lietā nav konstatējams.

Turklāt tiesa nav ņēmusi vērā, ka lietā ir konstatēts soda mēru ietekmējošs apsūdzētā atbildību pastiprinošs apstāklis.

Senāts jau iepriekš vairākkārt ir norādījis, ka pēc Krimināllikuma jēgas atbildību pastiprinoša apstākļa esība jau pati par sevi nedod iespēju tiesai noteikt panta sankcijā paredzēto minimālo sodu (*Senāta 2006. gada 8. februāra lēmums lietā Nr. [SKK-74/2006](#), 1089187503, 2014. gada 12. februāra lēmums lietā Nr. [SKK-21/2014](#), 11810001209*).

Apelācijas instances tiesa šo Senāta atziņu nav ievērojusi, kā arī nav pamatojusi, kāpēc nepiekrīt tai.

Senāts atkārtoti norāda, ka nolēmuma pamatotība ir viens no procesuālā taisnīguma nodrošināšanas līdzekļiem, un atbilstoši tai tiesai ir pienākums motivēt savu nolēmumu. Kriminālprocesa likuma prasība par motivētu nolēmumu ir ievērota, ja tiesa ir motivējusi visus būtiskos atzinumus, kuriem ir nozīme lietas taisnīgā

izspriešanā, un motīvu izklāsta apjoms ļauj saprast, kā tiesa nonākusi pie šiem atzinumiem (sk. *Senāta 2022. gada 5. jūlija lēmuma lietā Nr. SKK-1/2022, [ECLI:LV:AT:2022:0705.11816006914.4.L](#), 18. punktu*).

[5.5] Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas pieļautie Kriminālprocesa likuma 511. panta otrās daļas, 128. panta otrās daļas un 564. panta ceturtais daļas pārkāpumi ir atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē, kas daļā par apsūdzētajam noteikto sodu ir noveduši pie nelikumīga nolēmuma.

[6] Kriminālprocesa likuma 588. panta 3.¹ daļa noteic: ja kasācijas instances tiesa pieņem šā likuma 587. panta pirmās daļas 2. punktā paredzēto lēmumu, tā izlemj jautājumu arī par drošības līdzekli.

Apsūdzētajam /Persona A/ drošības līdzeklis kriminālprocesā nav piemērots. Senāts atzīst, ka drošības līdzekļa piemērošanai apsūdzētajam šajā kriminālprocesa stadijā nav tiesiska pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. pantu un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Kurzemes apgabaltiesas 2025. gada 15. janvāra spriedumu daļā par apsūdzētajam /Persona A/ noteikto sodu un atceltajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Kurzemes apgabaltiesā;

pārējā daļā Kurzemes apgabaltiesas 2025. gada 15. janvāra spriedumu atstāt negrozītu.

Lēmums nav pārsūdzams.

I. Radzeviča A. Branta A. Uminskis